

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

~~NACZELNEGO WODZA~~

(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew/4 № 32784 /II.

8041 J5

Warszawa, dn. 20. sierpnia 1921 r.

DO

GENERALNEJ ADJUTANTURY NACZELNEGO WODZA

W W a r s z a w i e .

W załączeniu przesyła się do wiadomości odpis raportu Attache Wojsk. P. P. w Belgradzie z 8/8 1921. Nr. 361 pf. o sprawach wojskowych i politycznych.

1 załącznik:

Otrzymują:
Gen. Adjut. Nacz. Wodza
M. S. Wojsk. Biuro Prez.
M. S. Zagr. Of. łączn.
M. S. Wewnętrznych
Szef Sztabu Gen.

w. z. Szefa Oddz. II:

SIKORSKI m. p.

Ppułkownik.

Za zgodność.

J. Krawski m. p.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
L. dz. 8041 J5
Wpłynęło dn. 24. VIII 1921 roku
Wyszło dn. - 1921 roku
Załączników -

S P R A W Y   W O J S K O W E

Minister Wojny.

Kwestja teki ministra spraw wojskowych jest ponownie punktem spornym między radykałami a demokratami. Radykałi bowiem dali przyrzeczenie, o którym w ostatnim raporcie meldowałem, lecz dotychczas nie do — trzymali wziętych na siebie zobowiązań i coraz wyraźniej okazują, że żądania demokratów są im nie na rękę i że mając obecnie swego kandydata na tem stanowisku uchylać się będą od danych przyrzeczeń. To też prasa partji demokratycznej rozpoczęła kampanję i żąda zmiany na tem stanowisku i wysuwa jako kandydata gen. Zivko Pavlović a. Gen. Pavlović jest generałem bezpartyjnym i w tut. kołach wojskowych nazywają go "wojskowy uczonec". W wojsku cieszy się ogólną sympatją. Przed wojną wydał liczne dzieła w dziedzinie historii wojskowej, które jednak podczas wojny prawie zupełnie uległy zniszczeniu. Ostatnio został mianowany stałym członkiem akademji nauk. Obecnie pełni służbę w Ministerstwie Wojny i Marynarki jako kierownik wszelkich prac wojskowo — naukowych. W akademji wykłada historję jugosłowiańską i historję wojenną. Studja kończył w Belgradzie i bawił potem we Francji i w Rosji celem dalszego kształcenia się .

W ministerstwie Wojny mi oświadczone, że zmiana żądana przez demokratów nie nastąpi tak rychło, Dopiero po powrocie regenta ma sprawa ta być rozpatrzona, lecz twierdzone, że gen. Pavlović nie ma widoków, gdyż "biała ręka" do tego nie dopuści.

Ciągłe zmiany na stanowisku ministra wojny wywołują wśród starego korpusu oficerskiego serbskiego wielkie niezadowolenie. Kilkakrotnie słyszałem zdanie, że oficerowie "białej ręki" mają w tej sprawie zwrócić

się korporatywnie do regenta, by on jako naczelny wódz nie dopuścił tak szkodliwych zmian na stanowisku ministra. Prośba taka przeprowadzona ze skutkiem wywołałaby niezawodnie ~~nie~~ wielkie niezadowolenie i mogłaby być powodem bardzo szkodliwych nieporozumień i z tego powodu ma mało widoków, czy wogóle przyjdzie do skutku, nie mówiąc już o powodzeniu.

Dyslokacja wojsk.

Co do dyslokacji wojsk S.H.S. przesyłam na tamt. Nr. Ew/4 /26316 /II narazie mapę otrzymaną w tut. Sztabie Generalnym, która dokładnie podaje podział państwa S.H.S. na wojskowe okręgi. Podział ten jest w zupełności przeprowadzony i obecnie w mocy. Projektowane jest jedynie utworzenie dwóch nowych dywizji na obszarze IV. armji, o czym meldowałem w raporcie Nr. 227 / pf. Podana na załączonej mapie dyslokacja pułków jest pokojową i obecnie znajdują nie wszystkie pułki w całości w odpowiednich okręgach, gdyż niektóre z nich mają jeden lub dwa baony na granicach państwa. Następnym kurjerem wysłę dokładną najnowszą dyslokację wojsk, którą co do oddziałów na granicy albańskiej muszę jeszcze uzupełnić. Dyslokacja przesłana z Wiednia jest fałszywą i prawdopodobnie pochodzi z międzynarodowego biura szpiegowskiego, które otrzymuje wiadomości o Jugosławji od partji chorwackiej Frankowców, mającej swoich ajentów w wielkiej ilości w Wiedniu i w Gracu. W Rjece lub na obszarach nie przyznanych Jugosławji nie ma S.H.S żadnych oddziałów, z wyjątkiem Baranji, która obecnie jeszcze znajduje się pod wojskową okupacją Jugosławji.

Przytem melduję jeszcze, że wiadomości o tem międzynarodowem biurze w Wiedniu otrzymałem w tut. Sztabie który nawet kilka oficerów chorwatów zamknął, gdyż stali w związku z temi Frankowcami.

W załączeniu przesyłam :

- 1) Służbeni Vojni List Nr. 37, 38 i 34. Nr. 24 nie został ostatecznie wysłany przez omyłkę. W Nr. 38 znajduje się ustawa o fundzie emerytalnym żandarmerji. (zał. 3)
- 2) Vojni Vesnik Nr. 7. (zał. 3)
- 3) Jugoslavenska Njiva Nr. 27 do 30. (zał. 4)
- 4) Ratnik Nr. IV i V w jednej książce (zał. 5)

Sytuacja w Parlamencie

Zamordowanie ministra spraw wewnętrznych Draskovića było powodem natychmiastowego zwołania parlamentu celem uchwalenia "Ustawy o Obronie bezpieczeństwa publicznego i utrzymaniu ładu w kraju". Z odłamów politycznych przybyli demokraci, radykali, musilmani, zemloradnici, partja chłopska Słowenji, klerykali, narodowi socjaliści, partja narodowo socjalistyczna, partja republikańska, socjaliści i komuniści. Po krótkiej dyskusji, w której klerykali, komuniści i partja republikańska występowali przeciw wniesionej ustawie uchwalono jednak 190 głosami przeciw 54 przedłożoną ustawę rządu, którą w tłumaczeniu zaakceptowano.

Dalszą pracą parlamentu było zniesienie mandatów posłów komunistycznych, ponieważ śledztwo wykazało, że cała partja komunistyczna wiedziała o zamachu na regenta i Pasicia i że plan zamachu został, według zeznania jednego z aresztowanych, obmówiony w lokalach partji komunistycznej w parlamencie. Z tego powodu bowiem zarządziło ministerstwo sprawiedliwości wydanie sądom wszystkich posłów komunistycznych. Po długich dyskusjach parlament uchwalił wydanie tych posłów, unieważnienie ich mandatów w liczbie 58 i wypisanie nowych wyborów w tych okręgach. Co do głosowania nad wyżej wymienioną ustawą i nad kwestją posłów i mandatów komunistycznych, głosowali za wnioskiem rządu radykali, demokraci, musilmani, zemloradnici, narodowi socjaliści i chłopska partja Słowenji, przeciw klerykali, komuniści, socjaliści i partja republikańska.

Trzecim zadaniem zwołanego na kilkadziesiąt sesję parlamentu było uchwalenie zagranicznej pożyczki państwowej. Ponieważ projekt wewnętrznej pożyczki z powodu nie przychylnego stanowiska banków krajowych, o czym już w poprzednich raportach meldowałem, w zupełności upadł, zdecydował się rząd na zaciągnięcie zagranicznej pożyczki w wysokości 50 milionów franków francuskich w złocie lub w innej walucie w tem samym parytecie.

Wniosek rządu przyjęto 145 głosami przeciw 17. Blizsze szczegóły tej pożyczki podaje niżej.

Po załatwieniu tych zadań na parlament udać się około 10. sierpnia na dalsze wakacje, które przerwane zostały wewnętrznymi wypadkami.

Pokożenie między partyjne

Między radykałami a demokratami wykonały się nowe kwestje sporne. Pierwszą jest sprawa wyborów w okręgach, których mandaty komunistyczne zostały unieważnione. Różnica zdań obejmuje: ^{ilwie' okresy} ~~termin wyborów~~, sposób zestawienia list wyborczych oraz pytanie, czy wybory mają się odbyć na jesień, czy też w pierwszych miesiącach roku 1923, a niektórzy posłowie żądali nawet, by wybory te odbyły się razem z wyborami ogólnymi, które po uchwaleniu konstytucji mają być wypisane w całym kraju. Co do sposobu zestawienia list wyborczych, żądają demokracji, by wystawiono osobne listy dla partji radykalnej i demokratycznej, jak to uczyniono przy wyborach do konstytuandy. Partja radykalna natomiast obawia się, że w ten sposób komuniści ponownie uzyskać mogą kilka mandatów mimo presji wywartej przez rząd i z tego powodu proponują zestawienie wspólnej listy radykalno-demokratycznej, który to sposób przy wyborach gminnych miasta Belgradu okazał się bardzo dobrym. /przy tych wyborach nie przeszedł ani jeden komunista /

Nadto ~~żąda~~ żąda partja radykalna, by wybory uzupełniające odbyły się we wszystkich okręgach, a nie tylko w tych, z których wyszła większość posłów komunistycznych.

Drugą kwestją jest znowu sprawa portfela ministra spraw wojskowych. Radykali nie spełnili dotychczas żądań demokratów lub też dali im do poznania, że nie mają zamiaru dotrzymać danych przyrzeczeń i z tego powodu w prasie partji demokratycznej atakowano znowu ministra spraw wojskowych generała Zečevića, żądając zmiany i wyśuwając jako kandydata generała Živka Pavlovića, który niedawno mianowany został stałym członkiem akademii nauk, a obecnie pełni służbę w Ministerstwie ~~Wojny~~ ^{Wojny} jako kierownik wszelkich prac wojskowo-naukowych w wojsku S.H.S.. Ministrem ~~reformy rolnej~~ reformy rolnej został mianowany radykał Krsta Miletić. Jego stanowisko w kwestji reformy rolnej nie jest tak radykalne, jak to żądają demokraci i z tego powodu żądają oni zmiany i na tem stanowisku.

W wyżej wymienionych kwestjach toczą się obecnie pertraktacje między radykałami a demokratami i wobec blizkiego wyjazdu prezydenta ministrów Pasića do Kapiel, trudno przypuszczać, że przyjdzie do porozumienia w krótko, ^{to} a tem bardziej, że prezydent ministrów Pasić wszelką rekonstrukcję gabinetu odkłada aż do sesji po wakacyjnych parlamentu, ^{którego} ~~który~~ ^{termin} ~~jednak~~ ^{jest} nie znany.

Co do stosunku między opozycją a blokiem radykalno-demokratycznym, to ostatnio prasa demokratyczna ciągle porusza kwestję porozumienia się radykałów z pewną częścią opozycji, a w szczególności z radykalnymi klerykami. Faktem jest, że partja radykalna, niezadowolona z ciągle nowych żądań demokratów, utrzymuje stosunki z Protićem, mającym ścisły kontakt z opozycją, i to jest

metodem obawy demokratów, która to obawa ma pewne podstawy, gdyż radykali po uchwaleniu konstytucji, dającej im pewną brzoń w rękę, chcieli by się uchylić od spełnienia danych przyrzeczeń, co jednak uczynić mogą tylko przez wyeliminowanie demokratów z rządu. Manewr ten jest jednak bardzo nie bezpieczny, gdyż prąd demokratyczny jest po radykałach najsilniejszym odłamem politycznym, a z drugiej strony jest dwojako nie skonsolidowana i prądy jej tak sprzeczne, iż trudno przypuszczać, że radykali pozyskali by całą opozycję, co jedynie dałoby im w parlamencie większość a to tem bardziej, że w razie wystąpienia demokratów z rządu zmienili by i musilmani z Beśni swoje stanowisko, choć przy tej sposobności ponownie coś wytargować. To też można śmiało twierdzić, że takiej kombinacji narazie mowy być nie może i że zależy ona będzie od stosunków, które się wyłonią wśród opozycji, na którą zaczynają wywierać pewien wpływ Protić i Trumbić, mający ciągły kontakt z prezydentem ministrów Pašićem.

Zapowiadany zjazd wszystkich partji socjalistycznych państwa S.H.S., nie przyszedł jeszcze do skutku i tem samem zostaje kwestja zjednoczenia się wszystkich socjalistów kraju i nadal otwartą. Podkreślić jednak muszę, że o ostatnie ostre wystąpienie rządu przeciw komunistom i wszelkim elementom wyprzewrotowym jest poważnym powodem tego skupienia socjalistów, którzy w licznych artykułach dokumentują, iż nie mają nic wspólnego z terorem i terrorystycznym sposobem walki komunistów. Rząd zwraca też na to dążenie socjalistów specjalną uwagę i zezwolił nawet na wstąpienie dwóch posłów komunistycznych do partji socjalistycznej, którzy to posłowie zaraz po atentacie oświadczyli, że nie mają nic wspólnego z resztą partji komunistycznej i że z tego powodu występują wzbroną komunistów. Mandaty tych dwóch posłów zostały też nadal ważne.

Przeciw komunistom występuje rząd z całą energią a najlepszym dowodem jest uchwalona przez parlament ustawa. Śledztwo w sprawie zamordowania ministra Draskovića wykazało dalsze związki komunistów, którzy chcieli wymordować wszystkich polityków, planowali atentaty i na generałów i zamierzali popierać swoją akcję terrorystyczną i zamachami na objekty wojskowe. Bliższych szczegółów o organizacji komunistycznej wewnątrz kraju oraz o związkach tejże z granicą rząd nie ogłasza, chcąc tem samem utrzymać w tajemnicy, co śledztwo wykazało, by nie przeszkadzać dalszym dochodzeniom. W kołach, stojących blisko rządu, słyszałem, że stwierdzono z całą pewnością kontakt z Wiedniem, Budapesztem i Berlinem i stwierdzono nawet, że przgłapano w Nowym Sadzie jednego z sekretarzy Lenina, który wyjechał z Moskwy tuż po atentacie na regenta.

Celem kontroli zarządzono, że każda osoba, chcąca podróżować w kraju lub też wyjechać z kraju, musi się wylegitymować specjalną przez policję lub żandarmerję wystawioną legitymacją M M / Objawa /. Wyjątek zrobiono jedynie dla członków korpusu dyplomatycznego. Zarządzenie to jest teoretycznie dobre i daje możność ścisłej kontroli nad wszystkimi osobami w kraju. Lecz wobec nie-normalnych stosunków powojennych utrudnia wysoce handel i ruch wewnętrzny i jest wobec znanego w całym królestwie S.H.S. łapownictwa i przekustwa zarządzeniem, które łatwo można obejść.

Co do uchwalonej ustawy przeciw komunistom, którą w załączeniu przesyłam, a która jak z treści widać jest bardzo ostrą i wprost drakoniczną, podkreślić muszę, że w kołach chorwackich wywołała ona poważne niezadowolenie. Prasa chorwacka nie występuje wprawdzie otwarcie przeciw tej ustawie, gdyż obawia się odpowiednich kroków ze strony rządu. Lecz narówno w kołach chorwackich jak i w serbskich /w tut. ministerstwie spraw wewnętrz-

nych/słyszałem kilkakrotnie, i to z ust poważnych osób, następujące zdanie: groźba komunistyczna, i niebezpieczeństwo z tej strony było i jest bardzo poważne, lecz rząd przesadza umyślnie wszystkie wyniki dochodzenia, by jak najprędzej przefinansować wniesioną ustawę, która stanie się bronią w rękach rządu nie tylko przeciw komunistom ale i przeciw wszelkim prądom separatystycznym. Biorąc treść tej ustawy oraz powyższe zdanie miarodajnych osób serbskich pod uwagę, zrozumiałe jest niezadowolenie Chorwatów, gdyż rząd oprócz konstytucji dostaje tem samem nową broń przeciw dążeniom i planom opozycji.

Pożyczka państwowa

Zezwolenie parlamentu na zaciągnięcie zagranicznej pożyczki państwowej ~~na~~ w wysokości 500 milionów franków francuskich w złocie wpłynęło korzystnie na walutę S.H.S.. W przeciągu kilku dni podniósł się ^y dynar o kilkadziesiąt punktów i idzie nieustannie w górę. Ustawa w sprawie tej pożyczki zawiera następujące 4 artykuły: 1) upoważnia się ministra finansów do zaciągnięcia pożyczki zagranicznej w wysokości 500 milionów franków francuskich w złocie lub w innej walucie w tej samej wysokości celem pokrycia inwestycji wewnątrz kraju, celem wypłacenia z lętych państwowych długów banku narodowemu oraz celem ~~celem~~ spłacenia długów państwowych zagranicą. 2) jako gwarancją tej pożyczki może minister finansów dać przeprowadzone tym kapitałem inwestycje wewnątrz kraju oraz dochody monopolów państwowych. 3) kurs emisyjny należy ustalić według stanu rynku światowego w czasie zaciągnięcia tej pożyczki. Układ w sprawie tej pożyczki staje się obowiązującym po przyjęciu go przez zgromadzenie narodowe. 4) Ustawa ta nabiera moc obowiązującą po podpisaniu przez króla, ~~ix~~ i po ogłoszeniu

w gazecie służbowej. W gazetach jednak okazały się głosy, że po usunięciu wewnętrznych trudności na podła rząd jeszcze na zewnętrzne trudności, gdyż swoim postępowaniem zrażał sobie dotychczas kapitał zagraniczny i z tego powodu będzie musiał przystać na mniej korzystne warunki. Prasa ma tutaj na oku postępowanie rządu w obec kapitałów Belgijskich, Belgijsko-francuskich oraz holenderskich. Co do pierwszych dwóch niechciał rząd przedłużyć zawartych jeszcze przed wojną umów z przedsiębiorstwami belgijskimi i belgijsko-francuskimi, a co do Holandji wydalili rząd tutaj jeszcze w jesieni zeszłego roku konsula holenderskiego, zrywając tem samym stosunki handlowe z Holandją. Konsulowi holenderskiemu / honorowy / Rapaportowi czyniono zarzut, że za czasów okupacji pracował na niekarkzyść królestwa serbskiego. Trudno powiedzieć czy te przez prasę podane fakta, które i osoby rządowe potwierdzają, będą miały poważny wpływ przy zaciągnięciu pożyczki. Pewnem jest, a jest to zdaniem i kół finansowych S.H.S., że spowodują one, jak już wyżej powiedziano, mniej korzystne warunki.

Układy i wyjazd delegacji w tej kwestji ma nastąpić z końcem miesiąca sierpnia.

X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-

U S T A W A O OBRONIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

i

Utrzymaniu Ładu w kraju

Zat. 5.

Arż I.

Stowarzyszenia, mające za cel gwałtem i terorem zmienić wewnętrzny ustroj państwa, nie mają prawa istnienia. Jako przestępstwa w myśl ustawy karnej traktowane będą i następujące czyny :

1) Pisanie, drukowanie, wydawanie książek, gazet, plakatów lub ogłoszeń, wykonanie lub rozpowszechnianie książek i to w tym celu, by tem samem doprowadzić do jakiegokolwiek demonstracji siły brutalnej przeciw władzom państwowym, ustanowionym prawem, w szczególności celem zagrożenia pokoju lub też narażenia publicznego bezpieczeństwa, dalej każda w tym celu prowadzona ustna, komunistyczna lub anarchistyczna propaganda, oraz przypisywanie drugim osobom przestępstw gwałtu brutalnego, a w końcu twierdzenie, że wszelkiego rodzaju terror jest najlepszym środkiem zmiany politycznego lub gospodarczego ustroju państwa. Wydawanie takich broszur, książek, lub gazet zabrania się.

2) Wszelkie organizowanie, pomaganie lub zapisywanie się jako członka jakiegokolwiek stowarzyszenia, mającego za cel propagandę komunizmu, anarchji, teroru, lub też branie udziału zarówno w przygotowaniu jak i wykonaniu atentatu, a w ogólności we wszystkich wypadkach, które podaje ustęp pierwszy.

3) Wszelka sprzedaż, odstępowanie lokalów, lub też jakiegokolwiek ubikacji na zebrania osób, mających zamiar przygotować lub wykonać jakiegokolwiek przestępstwa w myśl powyższych ustępów, o ile sprzedaż lub odstępowanie tychże działek się z wiedzą, na jakie cele ubikacje te służyć mają, nadto jeżeli osoba ta, dowiedziawszy się o tem później, nie zawiadomiła o tem władzę.

4) Każde organizowanie się, każdy związek lub propaganda, mająca za cel skusić obywateli i żołnierzy do niespełniania obowiązków wojskowych, lub też do przeszkodzenia, utrudniania albo ograniczenia wyrobu, poprawki lub przemieszczenia materiału wojskowego albo też zaprowiantowania wojsk, jak i wogóle każda propaganda przeciw instytucjom wojskowym i ^{wszelkie} ~~każda~~ próby uszkodzenia lub zniszczenia obiektów, służących publicznemu ruchowi, publicznym instalacjom lub też publicznym potrzebom.

5) Nawiązanie stosunków z jakąkolwiek osobą lub z jakimkolwiek stowarzyszeniem zagranicą, by z tamąd otrzymać jakąkolwiek pomoc celem przygotowania rewolucji lub gwałtownego przewrotu istniejącego w kraju politycznego ustroju, lub cokolwiek innego, przewidzianego w poprzednich punktach, jakoteż wszelkie popieranie jakiegokolwiek obco-krajowca lub zagraniczanego towarzystwa ze strony jakiegokolwiek osoby na obszarze królestwa S.H.S., jeżeli osoba ta lub stowarzyszenie to pracuje przeciw ustrojowi, prawom lub publicznemu pokojowi naszego państwa.

6) Wyrób, lub gromadzenie broni, przyrządów, instrumentów lub materiału wybuchowego i to z wyżej wymienionymi zamiarami, jakoteż wszelkie tajenie tych rzeczy celem przygotowania, próby lub wykonania zamachu na jakikolwiek organ władzy państwowej lub osobę polityczną.

Art. II

Kto jakiegokolwiek w pierwszym artykule niniejszej ustawy wymienione przestępstwo popełni, karany zostaje śmiercią, lub więzieniem do 20 lat. Wszyscy, którym wiadomem jest przygotowanie w pierwszym artykule wymienionych zbrodni, a którzy otem nie powiadomią na czas władze państwowe, karani zostają więzieniem do 20 lat. By prędzej i łatwiej stwierdzić winę, mają przynależne władze prawo przeprowadzić rewizję domową i w nocy, jeżeli to jest konieczne.

Art- 6.

Osoby, które się włączają lub czas pijanstwem i swawolą spędzają i nie mogą wykazać uczciwego zarobku, karane zostają aresztem do 3 miesięcy i mogą oprócz tego jako niemoralne i skłonne do przestępstw osoby i po odbyciu kary być umieszczeni w domu przymusowej pracy. Małoletnich wysła się, gdyby ich nawet nieskazano na karę, do domów poprawy, w których oni mogą pozostać najwyżej 5 lat, jeżeli jeszcze niemają lat 16, w przeciwnym razie pozostają tam, aż do osiągnięcia ograniczonej odpowiedzialności prawnej. Upoważnia się ministra sprawiedliwości do wydania specjalnego rozporządzenia w kwestjach umieszczenia takich małoletnich osób w zakładach pracy przymusowej i zakładach poprawy.

Art. VII.

Te materiały wybuchowe, instrumenty lub przyrządy do wyrobów tychże sporządza lub innemu daje wskazówki, jak je wyrobić, sprowadzić lub przechować można, lub też takowe komuś sprzeda, wiedząc lub domyślając się, że mają one służyć do wykonania jakiej kolwiek zbrodni, choćby niewymienionej w pierwszym artykule, karany zostaje więzieniem

Art. VIII.

Osoby, mające prawo przechowania materiałów wybuchowych, a które niestosując się do istniejących zarządzeń i przepisów przynależnych władz, w jakikolwiek sposób szkodzą lub zagrażają mieniu, życie lub zdrowie innych, karane zostają więzieniem, a ~~wraz z grzywną~~ w podobnych wypadkach tylko aresztem.

Art. IX.

Osoba, która przekroczy przepisy, prawa i rozporządzenia, dotyczące wyrobu, przywozu lub sprzedaży prochu, dynamitu i broni palnej oraz innych materiałów wybuchowych, karana zostaje grzywną, od 10.000 do 100 000 denarów, stosownie do winy i wysokości majątku. Grzywnę tę może sąd

i we wszystkich ^wartykule VII. i VIII. przewidzianych wypadkach oprócz także wyznaczonych kar, wyznaczyć o ile to jest w interesie utrzymania publicznego porządku.

Art.X.

Urzednicy i funkcjonariusze państwowi, robotnicy za-
rządu wojskowego, funkcjonariusze samorządnych korporacji,
którzy celem strajku pojedynczo lub w większych ilościach
lub razem przestaną pracować, zostaną karani aresztem, a pro-
woderzy i przywódcy oprócz tego karą do 10.000 denarów. Tej
samej karze podlegają i wszystkie osoby, które sabotarzem
lub biernym oporem przeszkadzają regularnemu biegowi pracy
powierzonych im urzędów i przedsiębiorstw.

Art.XI.

Osoby, chcący drugim przeszkadzać w pracy, karane
zostaną aresztem do 6 miesięcy, jeżeli ich czyn nie zos-
tanie kwalifikowany jako ciężkie przestępstwo. Jeżeli osoby
te na wezwanie władz natychmiast nie oddalą się z miejsca
zbioru, karane zostaną aresztem do 1 roku i grzywną do
3000 denarów.

Art.XII.

Kto na publicznych zebraniach, w publicznych lub
zamkniętych lokalach lub gdziekolwiek nośi jakiegokolwiek
odznaki, chorągwie lub napisy lub też je wystawia, tak że
mogą służyć jako znaki wezwania lub podjudzenia celem zmia-
ny istniejącego prawa przez powstanie, i to przez zruszenie
mienia prywatnego lub zniszczenie pokoju publicznego, karany
zostaje najmniej karą do jednego roku lub grzywną do 5.000
denarów, lub też aresztem i grzywną.

Art. XIII.

Branie udziału w manifestacjach przeciw władzom
państwowym, w manifestacjach w myśl poprzednich artykułów
karany zostanie aresztem do 1 roku lub grzywną do 3.000 den.
lub też aresztem i grzywną.

Art. XIV.

Jeżeli przynależne władze zabroniły jakakolwiek manifestację przeciw władzom państwowym lub interesom państwowym, zostaną wszyscy biorący w nich udział, o ile na wezwanie władz nie rozejdą się natychmiast, karani aresztem do 1. roku, a przywódcy i osoby doradzające tłumowi, by nie przerwał manifestacji, karani zostaną, oprócz tego grzywną do 5.000 den..

Art. XV.

Jeżeli państwowe władze administracyjne stwierdzą, że jakieś stowarzyszenie / syndykaty lub inne / zmienia prawem przepisany cel lub też tajnie lub publicznie zajmują się nie pozwołoną i nie prawidłową agitacją i interesami, to stowarzyszenia te zostaną rozwiązane. Prawidłowi reprezentanci takiego stowarzyszenia mają prawo wnieść przeciw takiej decyzji zażalenie w sądzie pierwszej instancji i to w przeciągu 3 dni. Jeżeli sąd pierwszej instancji nie uzna decyzji władz, ma on prawo zwrócić się do sądu kasacyjnego. Jeżeli sąd kasacyjny decyzję władzy zatwierdzi, jest ona prawomocną. Prawidłowi reprezentanci w ten sposób rozwiązanego stowarzyszenia zostają za wzbronioną pracę karani aresztem najmniej do 1. roku i grzywną do 5.000 deharów, o ile nie zachodzi kwestja, że czyny te zostaną kwalifikowane jako ciężkie przestępstwa.

Art. XVI.

Jeżeli osoba, oskarżona w myśl artykułu 46. serbskiej ustawy prasowej, zostanie zawezwana do przesłuchania i się ukrywa, ucieka lub od dnia zawezwania nie znajduje się przez 3 dni na stałym miejscu zamieszkania i jeżeli to wszystko stwierdzone zostanie doniesieniem władz, to w przyszłości sąd taką osobę nie będzie wzywał przez gazetę służbową / Službeni Novine / i nie będzie jej udzielał wiadomości tą drogą, lecz wszystkie wyroki sądu, mające być doręczone tej osobie, zostaną przyklepione zarówno na ostatniem prywatnem lub

służbowem miejscu zamieszkania jak i na tablicy sądowej, i decyzje te są co do terminu w zupełności prawomocne.

Art. XVII.

Odnosząc się do ~~artykułów~~ rozporządzenia artykułu XX. niniejszej ustawy tracą w przyszłości moc obowiązującą rozporządzenia art. 58, ustęp pierwszy, serbskiego prawa prasowego, o ile się odnoszą do czynów karygodnych w myśl niniejszej ustawy.

Art. XVIII.

Wszystkie osoby należące do partji komunistycznej lub jakiegokolwiek stowarzyszenia, zabronionego niniejszą ustawą, nie mogą piastować publicznych stanowisk lub funkcji, nie mogą być delegatami lub reprezentantami samorządnych korporacji. Odnosi się to do osób zatrudnionych przez instytucje prywatne, które korzystają z jakichkolwiek przywilejów ze strony państwa, a które to osoby należą do partji komunistycznej. Osoby, zajmujące obecnie wyż wymienione stanowiska, tracą je po wejściu w moc obowiązującą. Urzędnicy i publiczni funkcjonariusze, którzy z tego powodu zostali usunięci, mogą wnieść zażalenie do rady państwa w sprawie takiej decyzji kompetentnego ministra. Wniesione zażalenie nie może jednak wstrzymać wykonania decyzji ministra.

Art. XIX.

Co do czynów karygodnych, wymienionych w niniejszej ustawie, sądzą je przynależne sądy państwowe na podstawie orzeczenia sędziów, i to jako sprawy pilne przed wszystkimi innymi przestępstwami. Ogólna część prawa karnego dla królestwa serbskiego / § 1 do 81 włącznie / zostaje zastosowana przy wszystkich czynach karygodnych tego prawa karnego / to znaczy niniejszej ustawy /. Wykluczając jednak § 58 prawa karnego dla królestwa serbskiego, zostaną oskarżeni za zbrodnię w myśl niniejszej ustawy, skazani na śmierć, jeżeli przy

spełnieniu zbrodni ukończyli rok 18.

Art. XX.

Wszystkie w tej ustawie sprzeciwiające się rozporządzenia ogólnego prawa karnego i innych drugorzędnych ustaw karnych, jako też przepisy prawa prasowego, ustawy o stowarzyszeniach i zebraniach i innych ustaw nie zostaną zastosowane, o ile są one sprzeczne z niniejszą ustawą i to tak długo jak ustawa niniejsza obowiązuje.

Art, XXI.

Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia podpisania przez króla i staje się prawnoczną po ogłoszeniu w ⁱ dzienniku służbowym. Ministrowi spraw wewnętrznych poleca się opublikowanie tej ustawy, a wszystkim ministrom jej staranne przeprowadzenie. Władzom nakazujemy postępowanie w myśl powyższej ustawy.

S P R A W Y   Z E W N Ę T R Z N E

S.H.S.a Rumunja

W mieście Versec, na granicy rumunsko-jugosłowiańskiej, zebrała się komisja jugosłowiańsko-rumunska celem wytknięcia granicy między Rumunją a Jugosławją w myśl osiągniętego porozumienia dnia 7 czerwca b.r./zawarcie konwencji jugosłowiańsko-rumunskiej /.Z ramienia ministerstwa spraw wojskowych S.H.S.bierzą udział w tej komisji generał Milojević, który jest i członkiem komisji delimitacyjnej jugosłowiańsko-włoskiej. Prace mają się rozpocząć dnia 8 sierpnia. Kwestja pociągnięcia granicy jugosłowiańsko-rumunskiej w Banacie i Baće była ważną kwestją przy zawarciu konwencji rumuńsko-jugosłowiańskiej. Wtenczas wyznaczono wprawdzie w głównych rysach granicę, lecz pozostało jeszcze dużo zagadnień mniej ważnej natury, które obecnie komisja rumuńsko-jugosłowiańska w Versecu ma załatwić. Według otrzymanych z ^{być} tutaj ministerstwa spraw wojskowych informacji ma być decyzja tej komisji przedłożona radzie w Paryżu do aprobaty, która też w razie nieosiągnięcia zgody w jakichkolwiek kwestjach rozgraniczenia ma zająć głos decydujący.

W prasie jugosłowiańskiej poruszono w ostatnich dniach kilkakrotnie kwestję połączenia Rumunji z morzem adryatyckim przez Jugosławję. Zagadnienie to komentowała prasa tutaj bardzo przychylnie, podkreślając, że konieczne z tego ^{polepszenie} powodu połączenia z Rumunją byłoby i dla Jugosławji ważnym faktorem w kwestji połączenia z morzem czarnym.

W tej sprawie wymieniono w tutaj. kołach dwie możliwości: 1) połączenie kolejowe, 2) połączenie rzeczne. W pierwszym wypadku wybudowano by most kolejowy na Dunaju, tworząc tem samem bezpośrednie połączenie między Belgradem a Bukaresztem. Most ten stanął by w okolicy Brza

Palanka. W tym wypadku wybudowano by nowe połączenie kolejowe Krajovo-Brza Palanka na terytorjum Rumunskiem i Brza Palanka-Smederevo na terytorjum jugosłowiańskim. W drugim wypadku wybudowano by już dawno projektowany kanał Sisak-morze adryatyckie, pogłębiono by koryto Sawy i ruch odbywał by się Dunajem, Sawą i wyż wymienionym kanałem do morza adryatyckiego. Drugi projekt ma w kołach tut, więcej zwolenników, ale prasa podkreśla, że wykonanie tego projektu trwało by kilka lat i że jeżeli w ogóle kwestja stanie się aktualną, to prawdopodobnie oba rządy zgodzą się na projekt pierwszy.

S.H.S.a Węgry

Opinię publiczną S.H.S. zajmuje obecnie wysoce kwestja ewakuacji Baranji oraz rozgraniczenia między Węgrami a Jugosławją. Według głosów tut, mają obszary, okupowane przez Jugosławję, być podzielone na trzy strefy. Pierwsza; Somoćix i Talna, ~~KRUGA~~ Miasto Bała z okolicą, ~~trzecia~~ druga obejmuje miasto Pecuj i oklicę i siega do linii Mohać, Dilanji i Sikloś, trzecia obejmuje resztę obszarów, które traktatem pokojowym w Trianon przyznane zostały Węgom. Co do wytknięcia granicy między Jugosławją a Węgrami, to ma prace te wykonać komisja międzykoalicyjna, która w krótce przybyć ma do Jugosławji i jako siedzibę otrzymać ma miasto Zagrzeb.

Kwestja ewakuacji Baranji wywołała liczne komentarze w tut. prasie, żądając od rządu, by obszary te ewakuowano po rozpuszczeniu nadprzepisowych węgierskich oddziałów wojskowych, po oddaniu przez Węgry obszarów przyznanych Austrii i po zagwarantowaniu przez Węgry, że osobom które podczas okupacji jugosłowiańskiej sympatyzowały z państwem S.H.S., nie stanie się żadna krzywda. W ostatnich dniach bawił też w Belgradzie burmistrz miasta Pecuj

Lindner, który jako znany zwolennik państwa S.H.S., interwenjował w tut. rządzie w sprawie ^rwiększości słowiańskiej na obszarach Baranji.

W kwestji wytknięcia granic między Jugosławją a Węgrami najwazniejszym zagadnieniem pozostaje miasto Baja i okolica, mające być przydzielone Węgrom. Miasto to ma dla Jugosławji wysokie znaczenie, i to z jednej strony jako poważny port graniczny na Dunaju, z drugiej strony straciła by Jugosławja ujście kanału łączącego Dunaj z Cisą, gdyż ujście to znajduje się na południe od Baji i dostało by się w ręce Węgiei. Ta kwestja zajmuje obecnie wysoce tut. koła rządowe a zwłaszcza koła wojskowe, które według słów szefa II oddz. M.S. Wojsk. wypracowały projekt mający być przedłożony komisji delimitacyjnej Ententy.

Co do ewakuacji Baranji podawały tut. dzienniki termin 10 sierpień. W kołach wojskowych jednak oświadczone mi, że terminu jeszcze nie wyznaczono, lecz dano już władzom okupacyjnym rozkaz przygotowania ewakuacji.

S.H.S. a Włochy

Jedną z najwazniejszych kwestji w dziedzinie polityki zagranicznej jest ponownie kwestja portu Baros, która po mowach mężów stanu w parlamencie włoskim wywołała w tut. prasie liczne komentarze i artykuły. Prezydent ministrów Bonomi bowiem oraz minister spraw zagranicznych Della Torretta oświadczyli, że kwestja portu Baros nie zostaje rozstrzygnięta traktatem Rapalskim, gdyż kwestję tą uregulować ma komisja, złożona z fachowców. ^s Ie komisja ta nie przydzie do zgody, ma decydować arbitraż prezydenta szwajcarskiej republiki.

To też prasa tut., która po deklaracji prezydenta ministrów Pasića /czerwiec b.r./, iż kwestja portu Baros jest traktatem Rapalskim uregulowana i że rząd

nie odstąpi od słusznych żądań, to znaczy, że port Baroś i zatoka Suśak musi być oddana Jugosławji, chwaliła energiczne stanowisko rządu, napada obecnie na koła rządowe, żądając wyjaśnienia jakie zajmuje Jugosławja stanowisko w obec deklaracji włoskich polityków. Oficjalnego oświadczenia ze strony rządu dotychczas niedano. Rozmawiałem na ten temat z włoskim Attaché wojskowym pułk. Nicolai, który mi oświadczył, że stanowisko rządu włoskiego jest niezmiennie i że kwestja portu Baroś załatwioną być może tylko w drodze kompromisu a nigdy w ten sposób, by port Baroś i zatoka Suśak oddaną została Jugosławji. Oświadczył on, iż prawdą jest, że Włochy proponowały wspólny zarząd, składający się z przedstawicieli Włoch, wolnego państwa Rjeki i Jugosławji. Na propozycję tą Jugosławja zgodzić się nie chciała i z tego powodu wstrzymano ewakuację Dalmacji i nie opuszczono miasta Suśak. Obecnie dał rząd włoski oficjalne oświadczenie i czeka na odpowiedź i propozycję Jugosławji, która według zdania pułk. Nicolai będzie możliwą podstawą pertraktacji. Przyznaje on, że stanowisko rządu jugosłowiańskiego jest bardzo trudne, gdyż niepotrzebnie dał tak daleko idące oświadczenia w parlamencie /czerwiec b.r./, wiedząc wówczas już jakie stanowisko w tej kwestji zajmuje rząd włoski. Pułk. Nicolai podkreślił też, że gdyby nie presja kół chorwackich, byłaby kwestja ta już w traktacie Rapallskim ostatecznie załatwioną, gdyż serbski element rządu zgadzał się na propozycję Włoch. Przypuszcza on, że zagadnienie to dopiero za 6-8 tygodni może być załatwione.

Prasa chorwacka zajmuje w tej kwestji jak zawsze wrogie względem rządu stanowisko.

Dalszym punktem spornym między Jugosławją a Włochami jest kwestja Albanji. Powstania w Albanji bowiem wykorzystano sprytnie państwo włoskie, by wzmocnić swoje wpływy w tym kraju. Zaopatrzono rząd w Tiranie

w pieniądze i broń, wysłano licznych agentów a według zdania tut. kół wojskowych nawet i oficerów.

Co do granic Albanji, która to kwestja obecnie jest aktualną, rząd jugosłowiański żąda, by granicą północną była rzeka Drim tak, że miasto Skadar przypadło by do Jugosławji. Zato poparła by Jugosławja żądania albanczyków co do regulacji granic grecko-albanskich. W tych okolicach bowiem żądają albanczyocy pewne części od Grecji i to w okolicy Konica.

Projektowane granicy Albanji z roku 1913 rząd jugosłowiański uznać nie chce, i w oddziale II. w M.S. Wojsk. oświadczone mi, że w razie nie zgodzenia się koalicji na przydzielenie Jugosławji Skadaru, Jugosławja wysunie żądanie, by nastąpiła regulacja granic na korzyść Jugosławji na północno-wschodnich granicy i to w okolicy Prizren, Radomir i Trebište. Powiedziano mi jednak, że w tut. kółach dokładnie sobie zdają sprawę, iż Jugosławja w tej kwestji bardzo mało ma wpływu, Decydować będzie koalicja, a w kółach koalicji mają Włochy więcej wpływu i dlatego więcej widoków przeprowadzenia swojego projektu. Na korzyść Jugosławji wpłynąć może jedynie fakt, że między Francją, Włochami a Anglią wyłoniła się w tej kwestji poważna różnica zdań.

S.H.S. a ~~MAKTY~~ Bułgarja

Prasa i kóło tut. z zadowoleniem przyjęła do wiadomości decyzję koalicji, która żąda od Bułgarji rozpuszczenie wojska do pierwszego ^{8. i skłócenia armji rekrutacyjnej} listopada b.r., wyrażając jednak równocześnie wątpienie, czy Bułgarja podda się tej decyzji, gdyż już dzisiaj szuka nowych sposobów, by ukryć większą ilość wojsk. Stanowisko prasy i kół oficjalnych jest nadal wrogie względem Bułgarji. Podróż ministra Stambulinskiego nazywa prasa tut. nową jazdą agitacyjną za uzyskaniem

łagodniejszych warunków, napadając równocześnie na nie-
szczere wywiady bułgarskich mężów stanu. Twierdzenia
prasy bułgarskiej, ~~które twierdzą~~ że zredukowanie
armii pogorszy tylko stan bezpieczeństwa w Macedonji, i
na Bałkanach wogóle, gdyż rozwinięta w Bułgarji agitacja
bolszewicka będzie miała swobodniejsze pole działania,
odrzucają koła tut. i prasa tut. podkreślając, że Bułgarzy
organizują te bandy, które nieustannie niepokoją Mace-
donję i z tego powodu redukcja wojska niema żadnego
wpływu na to.

Starania Francji celem pozyskania Bułgarji
wywołują w tut. prasie niezadowolenie. Liczne artykuły
zwracają Francji uwagę na fakt, że Bułgarja zdradziła
Rosję, że zdradziła Serbję i że zdradzi też Francję.

S.H.S. a Czechy

W Pradze podpisana została konwencja wojskowa
czesko-jugosłowiańska. Rozmawiałem na ten temat z pułk.
Kalafatovićem, który mi oświadczył, że podczas pertraktacji
nie wyłoniły się żadne różnice zdań. Osiągnięto we wszyst-
kich punktach porozumienie. Podkreślił przytem, że ważnym
jest dla Jugosławji ustep, który reguluje zaopatrzenie armję
S.H.S. w broń i amunicję. Co do armji czeskiej powiedział
mi, że nie-zadowolony jest z faktu, że armja czeska jest
bardzo rozpolitykowana. Ze słów pułk. Kalafatovića wyczu-
łem, że i on niema najlepszego zdania o bitności armji
czeskiej, lecz na stawione przezemnie pytania z zrozumi-
anych powodów nie dał odpowiedzi, omijając je i twierdząc,
że koła czeskie wysoce interesują się Polską, pragnąc
z nią szeregowe porozumienia. W sztabie generalnym czes-
kiem powiedziano mu: "My chcemy związku z Polską, lecz
Polska dotychczas nie okazała ^{sz} szerych chęci, a zwłaszcza
polskie koła wojskowe. Najlepszym dowodem jest agitacja
polska na Słowacziźnie, pracująca wspólnie z węgrymi,
o czem mamy dokładne dowody."

Posel czeski w Belgradzie Kalina zwiadził ostatnio wszystkie prowincje poastrjackie i był tam-
 że na liczących zlotach sokolskich, nawiązując równocześ-
 nie stosunki z tamtejszemi politykami. Podróż tą przed-
 sięwziął minister Kalina, wedle słów sekretarza czes-
 kiego poselstwa, by się osobiście przekonać o nastroju
tamtejszych kół, gdyż jest przekonania, że kraje te w
 najbliższej przyszłości będą poważnym zagadnieniem w
dziejzinie wewnętrznej polityki państwa. Koła tut. są
 z podróży tej podobno nie-zadowolone, gdyż widzą w
 tem zbyt wielkie interesowanie się wewnętrznymi stosun-
 kami państwa.

S.H.S.a Francja

Minister francuski w Belgradzie zwiadził ostatnio Chorwację, Slavonję, Slovenję, Dalmację, Bosnię i
Hercegowinę i pojechał nawet do Cetinji. W czasie swojej
 podróży konferował i on kilkakrotnie z władzami miejs-
 cowemi i to prawdopodobnie z tych samych powodów jak
 minister czeski. Co do podróży ministra francuskiego
prasa tut. jawnie wyraziła swoje niezadowolenie, które
 stanowisko z całą pewnością i rząd zajmuje.

Prasa zagraniczna potwierdziła przezemnie
 podaną wiadomość, że regent Aleksander zaręczył się z
 księżną Vendome. Tut. prasa twierdzi, że nie posiada
 oficjalnego zawiadomienia z w strony rządu. Oficjalne
 koła tut. nie dementują tej wiadomości i w rozmowach
 stwierdziłem, że prawdopodobnie zaręczyny przysły już
 do skutku, lecz z oficjalnem ogłoszeniem czeka rząd aż
 do powrotu regenta.

S.H.S.a Polska

Prasa tut. nadal się interesuje kwestją przys-
 tąpienia Polski do Małej Ententy, twierdzi jednak, że żą-
 dania Polski są nie doprzyjęcia a to przede wszystkim

w kwestji utworzenia federacji nadnauajskiej. Prasa ~~po~~kreśla też, że kwestja ta rozstrzygnie się w Marienbadzie lub Karlsbadzie, dokąd wyjeżdża i Pasić by się spotkać z Benešem, Take Jonescu i naszym ministrem w Czechosłowacji p. Piltzem.

W kwestji Górnego Śląska prasa tutaj podaje wiadomości prasy zagranicznej i to w duchu dla nas przychylnym. Koła rządowe stoją po naszej stronie, lecz wyrażają obawę, że wobec niechęci i wprost nie przychylnego względem nas stanowiska Anglii rozstrzygnięcie nie da nam nawet w przybliżeniu tych obszarów, na które mamy słuszną aspirację.

S.H.S.a Rosja

Głód w Rosji i trudne położenie rządu sowieckiego, który obecnie do całego świata się zwraca o pomoc, dalej wiadomości podane w prasie francuskiej, że Rosja ma być podzielona w trzy strefy interesów i to strefę centralno-północną pod kierownictwem Anglii, południową jako strefę niemiecką, i wschodnią jako strefę japońską, wszystko to wywołało w tych kołach rosyjskich wielkie zaniepokojenie, gdyż z jednej strony nie są koła monarchistyczne dotychczas jednolicie skonsolidowane i z tego powodu nie czują się na siłach, by w razie upadku Sowdepji móc objąć rządy w swoje ręce. Nadto obawiają się wysokiego wpływu Kierenskiego, Sawinkowa i partji paryskiej, bojąc się, by partje te nie przyszły do porozumienia, a gdyby to przyszło do skutku, uważają monarchistów za rzecz nie do uniknięcia, by partje te, graniczące bezpośrednio z Sowdepją, mogły swoje wojska rzucić natychmiast do Rosji i tem samym wziąć ster w swoje ręce. To też obecnie dokładają monarchiści wszelkich starań, by się jak najprędzej skonsolidować, by z armji Wrangla stworzyć jak najrychlej bitny oddział, który jako kadra doskonała mógłby się stać

podstawą dobrej armji, dalej czynią oni starania roz-
dwojenia innych partji rosyjskich i są nawet zdecydowa-
wani w drodze teroru usunąć groźne im osoby jak
Kierenskiego i Sawinkowa.

Co do przyszłego kandydata na tron rosyjski
to część kół tut. wysuwa jako kandydata syna księżnej
Heleny, siostry regenta Aleksandra, księcia Swewołoda
Romanowa, pod którego protektoratem koła rosyjsko-serb-
skie urządziły nawet "Kermasz". Wysuwając księcia tego
na tron, chce ta część monarchistów zadowolnić i tą
część monarchistów, która na tron wysuwa Karagjorgjewi-
cza. W kołach francuskich i serbskich twierdzą jednak,
że najppważniejszym kandydatem na tron rosyjski jest
Mikołaj ^(jest to zdanie z monarchist. oboj. rosyjskich) Mikołajewicz, co do którego są przekonani, że
tylko on potrafi skupić wszystkie odłamy, gdyż każdy
inny kandydat musiał by walczyć z reakcją, a to zna-
czyło by przedłużenie walki domowej w Rosji.

By zachować w oddziałach wojskowych karność
i dyscyplinę urządzają rosyjskie oddziały ćwiczenia,
a przydział tychże do straży granicznej i żandarmerji
wysocę się do tego przyczynia. Ostatnio przydzielono
do żandarmerji S.H.S. 500 rosyjskich żandarmów i to
oficerów a żołnierzy. Oddziały te rozmieszczono w pos-
ród żandarmerji serbskiej w Sandżaku i Macedonji, a
część też w Hercegowinie. W rozmowie z wyższymi ofi-
cerami żandarmerji serbskiej slyszakem jednak zdanie
że są oni z tego niezadowoleni, gdyż boją się wnie-
sienia korupcji w dobre i pewne oddziały żandarmerji
serbskiej.